

Skriftlig innspill til Justiskomiteen: Meld. St. 5 (2020-2021) Samfunnssikkerhet i en usikker verden

Norsk Folkehjelp er en politisk uavhengig medlemsorganisasjon. Vi har om lag 100 lokallag over hele Norge og jobber i mer enn 35 land. Norsk Folkehjelp ble stiftet i 1939 som fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vårt mål er å bedre folks levekår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn.

I Norge jobber Norsk Folkehjelp på to områder: Førstehjelp og redningstjeneste, i tillegg til flyktnings- og inkluderingsarbeid. Internasjonalt jobber Norsk Folkehjelp på tre områder: Humanitær mine- og eksplosivrydding, utviklingssamarbeid og humanitær respons ved konflikt og kriser. Norsk Folkehjelp ønsker å dele innspill på områder som er sentrale for vårt arbeid.

Innspill til *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*

Norsk Folkehjelp mener den frivillige redningstjenesten bør ha en bredere omtale, og inkluderes i flere deler av omtalen, enn det som ligger i dokumentet fra regjeringen. Redningsaksjonen på Gjerdrum re-aktualiserer behovet for et bredere og mer integrert diskusjon om frivillighetens rolle i norsk samfunnssikkerhet, og mer spesifikt gjennom norsk frivillig beredskaps-/redningstjeneste.

Den betydelige innsatsen frivillige, ikke-statlige aktører bidrar med hvert år må komme tydeligere frem, og bør følges opp med klare forslag til videreutvikling og satsing.

I tillegg til den frivillige redningstjenesten vil Norsk Folkehjelp løfte frem noen grunnleggende utfordringer og mulige løsninger knyttet til økt ulikhet, vaksinasjon, pandemi, inkluderings og integrasjonstiltak. Vi ønsker også å belyse koplingen mellom internasjonale erfaringer og nasjonal utvikling.

Frivillige beredskapsorganisasjoner rolle i samfunnssikkerhet

De frivillige beredskapsorganisasjonene er av flere beskrevet som bærebjelken i den Norske redningstjenesten. Ressursene er lokale, har kort responstid, og bistår hvert år ved langt over 1000 redningsoppdrag. I tillegg er organisasjonene en viktig del av beredskapen ved katastrofer og større hendelser. Norsk Folkehjelp har over flere år understreket betydningen av å styrke de frivillige ressursene i redningstjenesten. Gjennom stortingsmelding 10 (2016-2017) anmodet regjeringen Nasjonalt Redningsfaglig Råd (NRR) om å utrede de frivillige rednings- og beredskapsorganisasjonenes rolle i dagens samfunn. Videre fikk Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF) oppdraget med å lede dette arbeidet, med en bredt sammensatt arbeidsgruppe. [Rapporten ble overlevert myndighetene i februar 2019.](#)

Ved årsskiftet 20/21 er det fremdeles ikke iverksatt tiltak knyttet til de utfordringene som fremkommer i rapporten fra FORF. Det beskrives heller ikke i denne stortingsmeldingen hvordan rapporten skal følges opp, eller ambisjoner for dette feltet.

De senere årene har man både sett en stabil økning i redningsoppdrag, samt at samfunnet har blitt rammet av flere store hendelser. Viking Sky, Koronapandemien og raset i Gjerdrum er alle eksempler på hendelser der de frivillige beredskapsorganisasjonene har spilt en viktig rolle i håndteringen. Gjennom FORF rapporten viser vi også til at vi må forvente økt forekomst av denne type hendelser fremover. For å kunne møte dette

er det avgjørende viktig at man får iverksatt nødvendige tiltak, og bidrar til å styrke de frivilliges rolle og evne til å yte bistand.

Statens som oppdragsgiver må ta et større ansvar enn man gjør i dag.

Norsk Folkehjelp ønsker særlig å løfte frem følgende konkrete forslag:

- Samhandling og øvelser med offentlige redningsetater og frivillige ressurser må prioriteres.
- Nødnett (abonnement og radioer) må fullfinansieres av staten.
- Digitalisert samhandlingsverktøyet må eies, driftes og utvikles av staten.
- Grunnbevilgningen til frivillig redningstjeneste få en egen post med forutsigbar, høy grunnfinansiering.
- Staten må fjerne moms og andre statlige avgifter på redningskjøretøy og redningsutstyr.
- Staten bør utrede og etablere en lønnskompensasjonsordning for frivillig redningsinnsats under kriser.

Vaksinasjon & Covid 19

Høyinntektslandene (12% av verdens befolkning) har sikret seg mer enn halvparten av tilgjengelige vaksiner. Norges innsats i å etablere det internasjonale vaksineinitiativet Covax er viktig, men Covax er underfinansiert og dekker ikke lavinntektslandenes behov utover 20% av befolkningen. Land som utelukkende baserer seg på vaksiner gjennom Covax, vil kun få vaksinert 1 av 10 innbyggere innen 2022. Pandemien kan kun stanses gjennom vaksiner og flokkimmunitet. Norges engasjement i Covax er derfor ikke nok.

I tillegg til engasjementet i Covax bør Norge ta en proaktiv rolle WTOs TRIPS råd for å styrke kompetansen og produksjonskapasiteten av vaksiner med ansvarlig prising. Norge bør også ta rollen som brobygger i WTOs TRIPS råd og for å sikre *unntak fra patenter til legemidler* til behandling av Covid-19 for å sikre en bedre global tilgang til spesielt vaksiner mot Covid-19. Store offentlige investeringer har satt legemiddelselskapene i stand til å utvikle vaksiner i et høyt tempo. Nå blir utfordringen å sikre rettfærdig tilgang til vaksiner slik at viruset ikke blir endemisk i utviklingsland.

Norge må opprettholde og stille krav til CEPIs avtaler med vaksineprodusenter og legemiddelindustrien for å sikre størst mulig samfunnsnytte i norske offentlige investeringer i utvikling og oppkjøp av vaksiner, herunder *åpenhet i kontraktbetingelser, kostpris på vaksiner til lavinntekts og lavere mellom-inntektsland, og krav til kunnskaps og teknologi-delning*. Norge må også ha en aktiv politisk pådriver rolle i WTOs TRIPS for å sikre global tilgang og fordeling av vaksiner.

Inkludering som forebyggende tiltak

Regjeringen fremhever internettfora, og betydelig migrasjon som en mobiliseringsfaktor for høyreekstremisme og kan føre til misnøye og økt politisk polarisering i europeiske land. Dette uten å nevne hvordan inkludering er et av de viktigste verktøy for å forhindre radikaliserings. I regjeringens egen Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig polarisering (Revisjon 2020), blir inkludering og samarbeid på tvers av fagområder fremhevet som en sentral nøkkel til suksess. Innvandring er ikke ekvivalent med radikaliserings og økt politisk polarisering. Vi må forebygge utenforskap, og alle må få grunnleggende behov som trygghet, relasjoner og mestringsopplevelser, dekket. Dette må skje på både lokalt og nasjonalt nivå, og frivillige organisasjoner spiller en sentral rolle i dette arbeidet.

Økt ulikhet

En grunnsten i det norske samfunnet og i all from for samfunnssikkerhet er stor grad av sosial tillit. Konkret betyr det tillit til at de riktige beslutningene blir tatt og at brede og samlende samfunnshensyn blir ivarettatt av myndighetene. Nasjonalt og Internasjonalt øker forskjellene mellom de som har mye og de som har lite,

mellom de som tar beslutninger og de som erfarer konsekvensene. Også klimaendringer rammer de fattigste hardest og bidrar til økte ulikheter. Konsekvensene av økt ulikhet er økt sosial uro, konflikt, migrasjon og fremmedfrykt/ekstremisme. Samfunnssikkerhet i Norge står i en direkte sammenheng med utviklingen internasjonalt. Stortingsmeldingens analyse av norsk samfunnssikkerhet vektlegger i for liten grad økende ulikhet og sammenhengen mellom nasjonal og internasjonal utvikling og politikk.